

Ju2026/00665

Till: Justitiedepartementet
Enheten för familjerätt och
allmän förmögenhetsrätt

Stockholm, 1 juni 2026

Asylrättscentrums remissvar gällande återkallelse av svenskt medborgarskap (SOU 2026:21)

Om Asylrättscentrum

1. Asylrättscentrum är en politiskt och religiöst obunden organisation som ger juridisk rådgivning till asylsökande, ökar kunskapen om migrationsrätt och påverkar för en human och rättssäker asylprocess.

Sammanfattning

2. Asylrättscentrum avstyrker förslagen i betänkandet.
3. Vi anser att förslagen innebär betydande risker för rättsosäkerhet och oproportionerliga ingrepp i grundläggande fri- och rättigheter. Förslagen aktualiserar även allvarliga frågor om diskriminering, barns rättigheter och skyddet mot godtyckligt fräntagande av medborgarskap.
4. Asylrättscentrum vill särskilt framhålla följande:
  - Förslagen riskerar att skapa ett graderat medborgarskap där vissa svenska medborgare ges ett svagare och mer villkorat skydd än andra.
  - Avsaknaden av preskriptionstid innebär att medborgarskap blir villkorade under obegränsad tid.
  - Flera förslag är otydliga, alltför långtgående och riskerar att leda till oförutsebar och oproportionerlig tillämpning.

- Barnrättsperspektivet och Sveriges åtaganden enligt barnkonventionen har inte tillräckligt beaktats.
  - Utredningen innehåller inte tillräckliga analyser av konsekvenserna efter ett återkallat medborgarskap.
5. Asylrättscentrum hänvisar även till våra tidigare remissyttranden avseende förslag om grundläggande fri- och rättigheter samt skärpta krav för svenskt medborgarskap.

Asylrättscentrums synpunkter

Övergripande synpunkter

6. Förslagen innebär att svenska medborgare med dubbla medborgarskap ges ett svagare skydd än svenska medborgare som endast har svenskt medborgarskap. Asylrättscentrum anser att detta riskerar att skapa ett graderat medborgarskap där vissa grupper aldrig fullt ut ges samma trygghet som följer av ett oåterkalleligt medborgarskap.
7. Förslagen riskerar att särskilt drabba personer med utländsk bakgrund och barn med dubbla medborgarskap. Det aktualiserar frågor om diskriminering och likabehandling enligt såväl Europakonventionen som barnkonventionen.
8. Asylrättscentrum har i tidigare remissyttranden avstyrkt förslag om att försvaga grundlagsskyddet för svenskt medborgarskap samt framhållit vikten av skyddet mot godtyckligt fråntagande av medborgarskap. Vi vidhåller dessa synpunkter.
9. Det svenska medborgarskapet är inte endast en administrativ status utan en grundläggande rättslig och social tillhörighet. Medborgarskapet är nära kopplat till möjligheten att fullt ut åtnjuta ett flertal fri- och rättigheter enligt regeringsformen och internationella konventioner. För barn är medborgarskapet dessutom intimt förbundet med identitet, trygghet, stabilitet och tillhörighet.
10. Återkallelse av medborgarskap är en av de mest ingripande åtgärder en stat kan vidta mot en individ. Mot denna bakgrund anser Asylrättscentrum att mycket långtgående krav måste ställas på rättssäkerhet, proportionalitet och förutsebarhet vid all reglering som möjliggör återkallelse av medborgarskap.
11. För det fall regeringen väljer att gå vidare med förslaget utvecklar Asylrättscentrum våra synpunkter på förslaget närmare nedan.

8 Återkallelse på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

12. Gällande vilka uppgifter som kan ligga till grund för att återkalla medborgarskap anser Asylrättscentrum att det är bra att utredningen i avsnitt 8.2.4 förtydligar att det i första hand är uppgifter som lämnats i samband med ansökan om medborgarskap som ska ligga till grund för återkallelse (s. 160). Det indikerar att prövningen inte ska utsträckas till uppgifter som lämnats inom ramen för tidigare processer. I avsnittet föreslås vidare att de oriktiga uppgifterna ska ha varit av avgörande betydelse för förvärvet av medborgarskap, dvs. att medborgarskapet inte skulle ha beviljats om de korrekta uppgifterna varit kända. Det är ett välkommet förtydligande som enligt Asylrättscentrum förhindrar att uppgifter som inte haft bäring på frågan om medborgarskap blir skäl för återkallelse.
13. Mot bakgrund av vad som anges i avsnitt 8.2.4 som gäller vilka oriktiga uppgifter som ska kunna leda till återkallelse önskar Asylrättscentrum förtydliganden gällande i vilken mån felaktiga uppgifter som lämnats inom ramen för tidigare ansökningar om uppehållstillstånd, exempelvis ansökningar om uppehållstillstånd på grund av anknytning, ska kunna beaktas. Oriktiga uppgifter i sådana ärenden, som kan innebära att ett uppehållstillstånd aldrig skulle ha beviljats i första ledet, kan anses ha varit av avgörande betydelse för förvärvet av medborgarskap. Att den sökande har ett uppehållstillstånd är ofta en grundförutsättning för att beviljas medborgarskap. De oriktiga uppgifterna som förekommit i ett sådant ärende behöver dock inte nödvändigtvis ha upprepats i ansökan om medborgarskap.
14. Asylrättscentrum ser en risk för att återkallade uppehållstillstånd på grund av oriktiga uppgifter får följdverkningar på så sätt att den berördes anhöriga kan få sina medborgarskap återkallade eftersom en grundförutsättning för medborgarskapet då kan sägas ha brutit. Exempelvis kan en person ha beviljats uppehållstillstånd på grund av ett äktenskap som i efterhand bedöms vara ett skenäktenskap. Det är oklart om den personen och dennes barn som själva inte hade förvärvat medborgarskap i Sverige om det inte varit för det äktenskap som i efterhand bedöms vara ett skenäktenskap, ska kunna få sina medborgarskap återkallade.

8.5 Omständigheter som ska beaktas vid prövningen

15. Asylrättscentrum anser, i likhet med utredningen, att det krävs att barnets bästa utreds och beaktas i alla situationer där ett barn berörs av om ett medborgarskap återkallas. När det gäller utredningens förslag om att ett barns medborgarskap ska kunna återkallas till följd av att föräldern blir av med sitt medborgarskap utvecklas våra synpunkter i den del som specifikt behandlar utredningens avsnitt 8.9.
16. Det är positivt att det föreslås att det tydligt ska framgå av lagstiftningen att det finns ett krav på att det ska göras en proportionalitetsbedömning. För att ett beslut att återkalla

medborgarskap ska vara förenligt med EU-rätten och Sveriges internationella åtaganden *måste* det vara proportionerligt.

17. Asylrättscentrum ifrågasätter dock om kravet på en proportionalitetsbedömning i sig utgör en tillräcklig garant för att otillåtna beslut inte fattas. Även om utredningens förslag innebär att det direkt av lagtext framgår att vissa faktorer särskilt ska vägas in i bedömningen (handlandets allvar, hur ingripande en återkallelse blir för den enskilde och dennes närstående samt hur lång tid som förflutit sedan medborgarskapet förvärvades) så saknas ledning avseende hur rättstillämparen ska tänka vid avvägningen mellan dessa olika intressen. Vår erfarenhet är att proportionalitetsbedömningar i praktiken ofta utfaller till nackdel för den enskilde när de intressen som beaktas är oprecisa och när det saknas ledning i frågan om vilken vikt olika intressen är tänka att tillmätas. Risker att utfallet av intresseavvägningen blir närmast förutbestämd i det enskilda fallet ökar enligt vår mening ytterligare genom att utredningen i avsnitt 8.5.3 i framhåller att utgångspunkten är att det svenska medborgarskapet *ska* återkallas när det har förvärvats genom oriktiga, ofullständiga eller vilseledande uppgifter eller på grund av annat otillbörligt handlande.
18. I avsnitt 8.5 berörs även frågan om det bör finnas en tidsgräns bortom vilken ett medborgarskap inte ska kunna återkallas. Asylrättscentrum anser att en preskriptionsregel är nödvändig för att minska den otrygghet som förslaget riskerar att medföra, inte minst för barn. Vi anser att det i vart fall bör förtydligas att det finns en tidsgräns efter vilken medborgarskap inte kan återkallas utan att det finns synnerliga skäl för det.
19. Om medborgarskap ska kunna återkallas på grund av brister i tidigare ärenden om uppehållstillstånd (se resonemang i p. 13-14 ovan), anser Asylrättscentrum därtill att det bör finnas en preskriptionsregel i det avseendet, så att oriktiga uppgifter som lämnats inom ramen för tidigare ansökningar inte får följdverkningar i form av återkallade medborgarskap långt senare. I annat fall finns det risk för att medborgarskap återkallas på grund av uppgifter som lämnats långt tillbaka i tiden. Det riskerar att bidra till den otrygghet som möjligheten att återkalla medborgarskap i sig riskerar att medföra för personer som har dubbelt medborgarskap.
20. En viktig omständighet som måste beaktas inom ramen för en proportionalitetsbedömning är, vilket utredningen också framhåller, vilka konsekvenser som ett återkallande av en förälders medborgarskap kan få för dennes barn. Frågan om en persons fortsatta möjlighet att vistas i Sverige kan vara avgörande för om det är proportionerligt att återkalla ett medborgarskap. Det är därför en tydlig brist att utredningen inte haft tid och möjlighet att utreda konsekvenserna av att ett medborgarskap återkallas (s. 51).

8.6 Om möjligheten att avsäga sig ett medborgarskap

21. Möjligheterna att kunna återkalla medborgarskap ska gälla för personer med dubbla medborgarskap. Som utredningen själv lyfter kommer konsekvenserna av förslaget vara problematiska ur likabehandlingshänseende. Vissa personer kommer ha möjlighet att återkalla sitt andra medborgarskap och därför kunna freda sitt svenska medborgarskap medan en sådan möjlighet kommer att saknas för personer som är medborgare i länder som inte accepterar att personer avsäger sig sitt medborgarskap (s. 173). Det är positivt att utredningen framhåller att detta ska kunna beaktas inom ramen för proportionalitetsbedömningen, men Asylrättscentrum anser att det är problematiskt med en lagstiftning som har potentiellt diskriminerande effekter. Asylrättscentrum noterar dock att utredningen anger att frågan kan behöva beläggas ytterligare (s. 175).
22. Förslaget om att möjliggöra återkallelse av medborgarskap endast när en person har dubbelt medborgarskap syftar till att undvika att någon genom ett beslut om återkallelse av det svenska medborgarskapet blir statslös. Det framhålls också att medborgarskapslagstiftningen bygger på principen att statslöshet ska undvikas (s. 54).
23. Asylrättscentrum vill i sammanhanget framhålla att det i svensk lagstiftning saknas en definition av statslöshet, men att den definition i förarbetena som hänvisas till i betänkandet på s. 54, som omfattar ofrivilligt statslösa, förefaller avvika från definitionen i artikel 1.1 i 1954 års statslöshetskonvention. För att stärka rättssäkerheten bör det förtydligas vilken definition som avses. Det är av vikt inte minst då frågor om statslöshet kan komma att aktualiseras i större utsträckning om förslagen i betänkandet genomförs.
24. Personer som tidigare, innan förvärv av svenskt medborgarskap, varit statslösa (utan att detta har uppmärksammats) löper enligt Asylrättscentrum särskilda risker, eftersom de felaktigt kan tillskrivas ett medborgarskap utifrån sin tidigare hemvist och därför återigen riskerar att bli statslösa efter en återkallelse. Inte minst då Sverige inte har något särskilt förfarande för att fastställa huruvida en person är statslös anser Asylrättscentrum att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet bör förtydligas hur den risken ska motverkas.

8.9 Ett barns svenska medborgarskap får återkallas i vissa fall om föräldern fråntas sitt svenska medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande

25. Utredningen föreslår att ett barn ska kunna förlora sitt svenska medborgarskap när en förälder fråntas sitt medborgarskap på grund av oriktiga uppgifter eller annat otillbörligt handlande.
26. Ett barn ska dock inte fråntas sitt medborgarskap om den andra föräldern har kvar sitt svenska medborgarskap eller om fråntagandet skulle leda till att barnet blir statslös, krav som följer av medborgarskapskonventionen (artikel 7.2 och 3). Asylrättscentrum anser

det positivt att utredningens förslag respekterar medborgarskapskonventionen i detta avseende.

27. Även om regeringsformen idag tillåter att barn under arton år i fråga om sitt medborgarskap ska följa föräldrarna eller en av dem (jfr 2 kap. 7 § RF) så anser Asylrättscentrum inte att utredningen tillräckligt noga beaktat barns rättigheter vid utformningen av sitt förslag. Som utredningen själv konstaterar är det inte givet att en sådan reglering som den som föreslås ska införas även om det finns utrymme för det enligt formuleringen i regeringsformen. Asylrättscentrum noterar i sammanhanget att utredningen *inte* föreslår att det ska vara möjligt att återkalla ett barns svenska medborgarskap om barnets förälder fråntas sitt svenska medborgarskap på grund av att föräldern begått allvarliga brott (jfr avsnitt 10.9 samt 11.8).
28. Utredningens förslag innebär dock att barn med dubbla medborgarskap som saknar en förälder med svenskt medborgarskap kan förlora sitt eget medborgarskap, en grundläggande rättslig och social tillhörighet, trots att barnet själv inte gjort något fel.
29. Att barn ska drabbas av så långtgående konsekvenser som ett återkallande av barnets medborgarskap på grund av att andra personer än barnen själva lämnat oriktiga uppgifter eller handlat otillbörligt är enligt Asylrättscentrum svårt att förena med kärnan i barnkonventionen – att barn är *självständiga* rättighetsbärare.
30. Av barnkonventionen följer att barn har rätt till ett medborgarskap och att konventionsstaterna har ett särskilt ansvar när det gäller barn som riskerar att bli statslösa samt att barnet har rätt att behålla ett giltigt medborgarskap utan olagligt ingripande (se artikel 1, 7 och 8 i barnkonventionen). Barnkonventionen stadgar vidare tydligt att barn inte ska diskrimineras (artikel 2 barnkonventionen) samt att barnets bästa ska vara en primär hänsyn vid alla beslut och åtgärder som rör ett barn (artikel 3 barnkonventionen).
31. Förslaget väcker enligt vår mening flera frågor kopplat till barnkonventionens diskrimineringsförbud. Direkt av artikel 2 framkommer att barns rättigheter inte får villkoras av skäl kopplade till barnets föräldrar. Utredningens förslag gäller vidare enbart barn med dubbla medborgarskap. En följd av förslagen är att barn med dubbelt medborgarskap får ett svagare skydd än barn med enbart svenskt medborgarskap. Extra svagt blir skyddet för barn med medborgarskap som inte går att avsägas.
32. Utredningens förslag leder till att vissa barn som vuxit upp i Sverige kan förlora sin rättsliga och sociala anknytning och hamna i ett land barnet aldrig levtt i, eller – även om de aldrig blir av med medborgarskapet – under hela sin barndom leva med stressen av ett osäkert medborgarskap. Den stress detta kan leda till för barnet är i sig svår att förena med barns rättigheter.

33. Utredningen menar att frågan om att återkallande av barns medborgarskap till följd av att föräldrars medborgarskap återkallas endast torde aktualiseras i ett begränsat antal fall (s. 176). Asylrättscentrum vill därför betona att oaktat hur få eller många ärenden det kan handla om så kräver barnkonventionen noggranna bedömningar av barnets bästa i varje enskilt fall.
34. Att barnets bästa alltid måste beaktas innan ett beslut om återkallelse av barnets medborgarskap fattas föreslås framgå direkt av lagstiftningen. Av pedagogiska skäl kan detta vara bra, även om det givetvis redan utan ett sådant påpekande är en skyldighet som följer direkt av att barnkonventionen är svensk lag.
35. Mot bakgrund av de stora konsekvenser ett återkallande av ett medborgarskap får för ett barn anser Asylrättscentrum att det är mycket viktigt med tydlig vägledning kring vilka krav som följer av att barnets bästa ska beaktas. Inte minst gällande hur avvägningen mellan barnets bästa och andra intressen ska ske.
36. Att beakta barnets bästa ställer nämligen höga krav. Vid prövningen av om ett barns medborgarskap ska återkallas måste det initialt bedömas om det *är* barnets bästa att få behålla sitt svenska medborgarskap eller inte.
37. Asylrättscentrum vill i detta sammanhang påpeka att delar av den analys som utredningen gör av vad som är bra för ett barn framstår som ansträngd. Det framförs exempelvis ”att det många gånger kan vara bäst för barnet att han eller hon har samma medborgarskapstillhörighet som sina föräldrar. Dubbla medborgarskap för barnet kan exempelvis innebära mer komplicerade gränskontroller i vissa fall. Barnet kan även vara skyldigt att utföra totalförsvarspåbud eller liknande tjänstgöring i två stater. Det skulle även kunna hävdas att det förhållandet att barnet har samma medborgarskap som sin eller sina föräldrar, kan bidra till att stärka samhörigheten i familjen och anknytningen till den andra medborgarstaten.” Det finns dock inget som hindrar att en familj som själva anser att det skulle vara positivt för dem att endast ha ett medborgarskap självmant ansöker om att befrias från sitt svenska medborgarskap.
38. Asylrättscentrum noterar vidare med oro att utredningen inte utvecklar vad som krävs för att ett beslut ska få fattas om att återkalla ett medborgarskap när det konstaterats att barnets bästa *är* att få behålla sitt svenska medborgarskap. I sådana fall måste myndigheterna nämligen noggrant motivera sitt beslut. Det måste tydligt framgå varför ett annat beslut fattas än det som anses vara barnets bästa.
39. För att det alls ska vara tillåtet att fatta ett beslut om att återkalla barnets medborgarskap gäller samma krav som annars när mänskliga rättigheter ska inskränkas, dvs. att staten

kan visa att de intressen som åberopas för att gå emot barnets bästa har stöd i lag, är nödvändiga för att uppnå ett legitimt syfte samt är proportionerliga.¹

40. Asylrättscentrum noterar i sammanhanget att det i andra delar av utredningen (där möjligheten att återkalla medborgarskap för barn som själva begått allvarliga brott diskuteras) framförs att "[d]et skulle kunna hävdas att det av hänsyn till barnets bästa inte borde vara möjligt att återkalla ett svenskt medborgarskap för ett barn som begått brott. Å andra sidan innebär de förslag som utredningen lämnar i kommande avsnitt, om när återkallelse på grund av brott ska vara möjligt, att detta bara ska kunna ske vid mycket allvarlig brottslighet som dessutom hotar rikets säkerhet eller omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion." Det framstår således som att det är just allvarligheten i brottsligheten som gör ingreppet i barnets bästa proportionerligt och som leder till att utredningen föreslår att även barns medborgarskap ska kunna återkallas om barnet begått ett allvarligt brott. Även i dessa situationer framhåller dock utredningen att om frågan om återkallelse av ett svenskt medborgarskap aktualiseras för ett straffmyndigt barn får en bedömning göras i det enskilda fallet om det är proportionerligt och förenligt med principen om barnets bästa att återkalla medborgarskapet (s. 234).
41. Asylrättscentrum menar att lämnandet av oriktiga uppgifter och otillbörligt agerande rimligen bör vara betydligt mindre allvarliga handlingar än allvarlig brottslighet som hotar rikets säkerhet eller omfattas av Internationella brottmålsdomstolens jurisdiktion. Frågan är då i vilka situationer det överhuvudtaget kan anses proportionerligt att återkalla ett barns medborgarskap på grund av att någon annan lämnat oriktiga uppgifter eller agerat otillbörligt?
42. Som framhållits i våra kommentarer avseende utredningens avsnitt 8.5 finns en tydlig risk att proportionalitetsbedömningarna utfaller till nackdel för det enskilda barnet när de intressen som beaktas är oprecisa och när det saknas ledning i frågan om vilken vikt olika intressen är tänka att tillmätas. Otydlighet kring vad som ska beaktas samt vilken vikt olika intressen kan tillmätas riskerar att leda till att barns rättigheter inte respekteras samt till rättssäkerhetsproblem som brister i förutsebarhet samt en tydlig risk för att lika fall kommer att behandlas olika.
43. Asylrättscentrum saknar dessutom en tydlig EU-rättslig analys kopplat till förslaget. Även om utredningen lyfter fram artikel 24 i EU:s rättighetsstadga så görs ingen närmare analys av vilka rättigheter barnet förlorar genom att bli av med sitt svenska medborgarskap. Genom artikel 20 FEUF stadgas dock att varje person som är medborgare i en medlemsstat även är unionsmedborgare. Att bli av med sitt svenska medborgarskap innebär därmed att barnet även förlorar sitt unionsmedborgarskap och de rättigheter som följer med anledning av detta (om barnet inte även är medborgare i

---

¹ Jfr. Eekelaar, John och Tobin, John, Article 3. The Best Interests of the Child i Tobin, John (red.), The UN Convention on the Rights of the Child: A Commentary, Oxford University Press, Oxford, 2019, s. 97.

ett annat EU-land). Vi menar att utredningen därför tydligare borde ha analyserat de unionsrättsliga konsekvenserna för ett barn av en återkallelse av medborgarskapet. Även dessa konsekvenser behöver vägas in i den noggranna proportionalitetsbedömning som krävs.

Kap. 9-11 Återkallelse på grund av brott

44. Utredningen lämnar två alternativa förslag gällande återkallelse av medborgarskap på grund av allvarlig brottslighet (kapitel 10 samt kapitel 11). Förslagen har gemensamt att den enskilde ska vara dömd för brott för vilket ”det svåraste straff som är föreskrivet för brottet är fängelse i fyra år eller mer för att det ska omfattas av den föreslagna regleringen. Även förberedelse eller stämpling, liksom straffbart försök eller annan medverkan, till ett sådant brott ska omfattas av regleringen” (avsnitt 10.4 samt avsnitt 11.4).
45. Asylrättscentrum noterar att de föreslagna bestämmelserna innebär att ett ärende om återkallelse komma att aktualiseras även i fall där den enskilde får ett kortare straff än fyra års fängelse.
46. Även om det föreslås att det ska framgå av bestämmelsen att särskild hänsyn ska tas till handlandets allvar anser Asylrättscentrum att det även bör vägas in vilket faktiskt straff en person har tilldömts.

10.2.4 Särskilt om återkallelse av barns medborgarskap på grund av brott

47. Utredningen föreslår även att ett barns medborgarskap ska kunna återkallas med anledning av att barnet döms för brott som kan ligga till grund för återkallelse.
48. Barnrättskommittén har i sin allmänna kommentar nr 24 (om barnets rättigheter i det straffrättsliga systemet, CRC/C/GC/24) betonat att konventionens artikel 40 innebär att barn som misstänks eller döms för brott ska behandlas på ett sätt som främjar barnets värdighet och stödjer barnets återanpassning i samhället. Kommittén har i samma kommentar framhållit att barn skiljer sig från vuxna i fråga om utveckling, konsekvenstänkande och rehabiliteringspotential.
49. Asylrättscentrum anser att återkallelse av medborgarskap på grund av barns brottslighet står i spänning med dessa principer. En åtgärd som fråntar barnet dess rättsliga och sociala tillhörighet till det samhälle där barnet ska återanpassas riskerar att få stigmatiserande och exkluderande effekter. Förslaget riskerar därmed att motverka barnkonventionens krav på rehabilitering, social återanpassning och barnets bästa.

11 Brott som allvarligt skadar Sveriges vitala intressen

50. Utredningen föreslår att ett svenskt medborgarskap ska få återkallas från en person med dubbelt medborgarskap vid brott som allvarligt hotar rikets säkerhet eller allvarligt hotar Sveriges vitala intressen. För att återkallelse av medborgarskap ska få ske enligt förslaget krävs dessutom att brottet ska ha begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk.
51. Asylrättscentrum anser att utredningen inte är tillräckligt tydlig med vad som avses med begreppen "kriminellt nätverk" och "organiserad brottslighet". Asylrättscentrum anser vidare att begreppet "vitala intressen" är alltför oprecist för att kunna ligga till grund för återkallelse av medborgarskap. Vidare är uppräknningen av brott som anges i förslaget omfattande. Otydligheterna i förslaget riskerar att öppna för en expansiv och oförutsebar tillämpning. Asylrättscentrum instämmer därför i utredningens egen bedömning, nämligen att det är tveksamt om den omfattande brottslighet som föreslås omfattas av begreppet verkligen är förenligt med internationella konventioner så som medborgarskapskonventionen och konventionen om begränsning av statslöshet.
52. Asylrättscentrum anser vidare att det är oklart om en person vars medborgarskap Migrationsverket eventuellt ska återkalla kommer få ta del av sådan information som Migrationsverket får från andra myndigheter. I så kallade säkerhetsärenden är det vanligt att tillgången till information är begränsad. Om informationen begränsas kan det bli svårt för en enskild att motbevisa ett påstående om att brott begåtts inom ramen för ett kriminellt nätverk.

12 Processen vid återkallelse av medborgarskap

53. Utredningen föreslår att den enskilde ska ha rätt till ett offentligt biträde om det inte måste antas att behov av detta saknas (avsnitt 12.3). Asylrättscentrum anser att ett offentligt biträde *ska* förordnas i *samtliga* ärenden om återkallelse av medborgarskap. Utredningen konstaterar själv att det bör vara ytterst sällsynt att behov av biträde saknas. Ärendena är komplexa och en återkallelse av ett svenskt medborgarskap är en mycket ingripande åtgärd med stora konsekvenser för enskilda.
54. Vidare föreslås att handläggningen hos Migrationsverket ska vara muntlig om detta begärs av den enskilde och det inte är obehövt eller särskilda skäl talar emot det. Asylrättscentrum anser att muntlig utredning *ska* hållas om den enskilde begär det i ärenden om återkallelse av medborgarskap.
55. Migrationsverket föreslås ha bevisbördan för att förutsättningarna för en återkallelse av medborgarskap är uppfyllda. Vad gäller beviskravet föreslås att Migrationsverket ska ha gjort sannolikt att förutsättningarna för återkallelse föreligger. Asylrättscentrum anser att det måste ställas mycket höga krav på bevisning i ärenden om återkallelse av medborgarskap samt att oklarheter bör falla ut till den enskildes fördel. Asylrättscentrum

anser att det därför bör krävas att Migrationsverket *styrker* att förutsättningarna för återkallelse föreligger för att ett medborgarskap ska kunna återkallas.

56. Frågor om medborgarskap i annan stat kan vara mycket komplexa. Det kan föreligga betydande osäkerhet kring om en person faktiskt är medborgare i ett annat land, om medborgarskapet fortfarande består och om staten erkänner personen som medborgare så att personen har verklig möjlighet att tillgodogöra sig det aktuella medborgarskapet i praktiken. Asylrättscentrum anser mot denna bakgrund att det måste ställas mycket höga krav på statens utredning innan slutsatsen dras att en person inte riskerar att bli statslös. Annars finns det en tydlig risk för att utredningens förslag kan leda till situationer av de facto-statslöshet genom att personer bedöms ha dubbelt medborgarskap men inte erkänns som medborgare av det land som Migrationsverket anser att de är medborgare i.
57. Gällande frågan om att personer med dubbelt medborgarskap kan avsäga sig sitt andra medborgarskap för att förhindra att det svenska återkallas (avsnitt 8.6) vill Asylrättscentrum lyfta att det behöver förtydligas vilket beviskrav som ska gälla i sådana situationer. Om det ska räcka att Migrationsverket gör sannolikt att någon har dubbelt medborgarskap anser Asylrättscentrum att samma beviskrav bör gälla när någon anför att denne har avsagt sig sitt andra medborgarskap. En annan ordning kan leda till att det i praktiken blir svårt för den enskilde att bevisa att denne endast är svensk medborgare och att skäl för återkallelse därför inte föreligger.
58. Asylrättscentrum efterfrågar även förtydliganden av vad som typiskt sett bör vara tillräckligt för att bevisa att en person har avsagt sig sitt andra medborgarskap.
59. Utredningen föreslår att det direkt av medborgarskapslagen ska framgå att när frågor om återkallelse av medborgarskap enligt lagen ska prövas, och ett barn berörs av ett beslut i ärendet, ska barnet ges möjlighet att framföra sina åsikter (avsnitt 12.3.2 samt förslag till 25 §). I förslaget anges vidare att vid bedömningen av om barnet, eller någon närstående till barnet, ska fråntas sitt medborgarskap, ska barnets åsikter tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. Asylrättscentrum konstaterar att detta krav följer direkt av barnkonventionens artikel 12. Vi förutsätter vidare att detta är en bestämmelse som ska gälla i tillägg till övriga rättigheter i samband med en process att återkalla tillstånd. Om Migrationsverket överväger att återkalla ett barns tillstånd måste givetvis även ett barn ges rätt till offentligt biträde och rätt till muntlig handläggning.
60. Asylrättscentrums erfarenhet av ärenden om återkallelse av skyddsstatus respektive uppehållstillstånd är att det krävs förhållandevis lite för att Migrationsverket ska anse att det finns skäl att inleda ett ärende om återkallelse. Exempelvis anser Migrationsverket att ett ärende om att återkalla skyddsstatus kan inledas utan att det finns nya uppgifter, det kan räcka att det uppmärksammas att vissa frågor inte blivit tillräckligt utredda inför beviljande av statusen (RS/054/2021, s. 33 f.) Mot den bakgrunden, och då det är Migrationsverket som ska ansvara för att utreda och besluta om återkallande av medborgarskap, anser Asylrättscentrum att det är bra att utredningen förtydligar att

Migrationsverket inte aktivt ska söka efter oriktigt förvärvade medborgarskap (s. 332). Vi menar att det även kan vara bra att tydliggöra att sådana ärenden endast bör inledas om Migrationsverket får kännedom om *nya* uppgifter. Migrationsverket bör inte i efterhand återkalla medborgarskap på grundval av uppgifter som sedan tidigare varit kända. Att Migrationsverket inte har gjort en tillräckligt ingående utredning inför beviljandet av medborgarskap bör inte kunna åberopas för att i efterhand återkalla medborgarskapet.

61. Asylrättscentrum anser att det bör förtydligas om ett beslut om att återkalla ett medborgarskap är oåterkalleligt eller vad som händer om det, efter att beslutet vunnit laga kraft, framkommer att ett svenskt medborgarskap har återkallats på felaktiga grunder. Eftersom det är en ny företeelse att ett medborgarskap ska kunna återkallas bör det förtydligas att omprövning enligt förvaltningslagen och resning är tillgängliga rättsmedel i en sådan situation.

14 Konsekvenser

62. Utredningen beskriver i kapitel 2 att den mycket korta utredningstiden (10 månader) har lett till att utredningen varit tvungen att begränsa utredningsarbetet och fokusera på de frågor som direkt framgår av direktiven. Detta har bland annat inneburit att utredningen inte haft möjlighet att utreda och lämna förslag i andra närliggande frågor som kan aktualiseras om ett svenskt medborgarskap återkallas.
63. Som utredningen själv konstaterar har den till exempel inte haft tid och möjlighet att utreda om det behöver införas särskilda regler i utlänningslagen angående ansökningar om uppehållstillstånd från den som fräntagits sitt svenska medborgarskap. Ett återkallat medborgarskap innebär bland annat att en person blir av med sin absoluta rätt att vistas i Sverige. Om ett medborgarskap återkallas kan det därför innebära att personen som fått det återkallat vill ansöka om någon annan form av tillstånd att fortsätta vistas i Sverige.
64. Asylrättscentrum anser att det finns ett behov av att utreda denna fråga noggrant innan eventuella möjligheter att återkalla medborgarskap införs. Frågan om en persons fortsatta möjlighet att vistas i Sverige kan vara avgörande för bland annat prövningen av om det är proportionerligt att återkalla ett medborgarskap.
65. Asylrättscentrum anser att det är allvarligt att utredningen inte haft möjlighet att utreda närliggande frågor ordentligt – inte minst med tanke på att en återkallelse av ett svenskt medborgarskap är en mycket ingripande åtgärd med stora konsekvenser för enskilda. Att närliggande frågor inte hunnit utredas förhindrar nämligen möjligheten att bedöma konsekvenserna av utredningens förslag. Vi anser inte att det är lämpligt att genomföra förslagen i utredningen innan en ordentlig genomlysning av konsekvenserna kunnat göras.

Avslutande synpunkter

66. Asylrättscentrum anser sammanfattningsvis att förslagen innebär betydande risker för rättssäkerheten och skyddet mot godtyckligt fråntagande av medborgarskap.
67. Utredningen innehåller enligt vår mening flera otydliga och alltför långtgående förslag som riskerar att leda till oförutsebar och oproportionerlig tillämpning.
68. Särskilt allvarligt är att förslagen riskerar att skapa ett graderat medborgarskap, att rättssäkerhetsgarantierna är otillräckliga, att resonemangen kopplat till proportionalitet är bristfälliga, att barnrättsperspektivet inte tillräckligt beaktats och att konsekvenserna efter återkallelse inte analyserats tillräckligt.
69. Asylrättscentrum avstyrker därför förslagen.

Detta remissvar har beretts av juristerna Elias Nygren och Louise Dane.

Datum som ovan,

Mita Holmer
Generalsekreterare